

УДК

Л.М.Борисенко

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: СУТЬ, ЗНАЧЕННЯ, ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ

В статті досліджено основні засади здійснення фінансового контролю в Україні за використанням бюджетних коштів. Означено правову базу, що регламентує взаємодію державних органів і служб, які здійснюють фінансовий контроль.

Ключові слова: фінансовий контроль, фінансовий аудит, інспектування, контроль, бюджетні кошти.

Постановка проблеми. Зміна внутрішнього фінансового устрою, політичного й економічного курсу України у напрямку інтеграції до міжнародного простору повинна супроводжуватися докорінною перебудовою управлінських функцій держави, в тому числі і контрольної.

Недооцінка ролі фінансового контролю є однією з причин кризових явищ, що відбувається у нашій державі протягом останніх років. Існування об'єктивної потреби створення дієвої, ефективної та життєздатної фінансової системи, і як наслідок покращення рівня фінансової дисципліни, що забезпечить зменшення кількості бюджетно-фінансових порушень, породжує необхідність звернути увагу на вирішення проблемних питань у сфері функціонування системи державного фінансового контролю в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання організації та раціоналізації фінансового контролю, проблеми формування системи державного фінансового контролю досліджувало багато науковців, серед яких необхідно виділити Л.А.Савченко, І.К.Даценко, Д.В.Шпильова, Н.І.Дорош, Е.С.Карпов, А.М.Любенко. Аналіз зазначеної наукової проблеми характеризує складність інституалізації в сфері державного контролю, що свідчить про нерозв'язаність даної проблематики. Останнє вимагає проведення подальших наукових досліджень з метою пошуку раціональних рішень щодо формування системи ефективного державного фінансового контролю.

Метою статті є дослідження основних засад реформування та побудови ефективної системи державного фінансового контролю в Україні, яка б забезпечувала взаємозв'язок усіх її складових та врахувала б вирішення основних проблем її функціонування.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан соціально-економічного розвитку української держави характеризується, з одного боку, динамізмом та багатовекторністю процесів розвитку та реформ у всіх сферах суспільного життя загалом та державного управління зокрема, які обумовлені передусім її євроінтеграційними прагненнями. В таких умовах особливої актуальності набувають питання результативності інструментів уряду України, які він використовує для створення підґрунтя і стимулів з метою проведення реформ та розвитку потужної та ефективної системи управління

державними фінансами, зокрема державного фінансового контролю, як невід'ємної умови для забезпечення стійкого соціально-економічного зростання.

Одним із органів державного фінансового контролю в Україні, який у межах наявного правового поля від імені уряду України формує та реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, є Державна аудиторська служба України.

Від якості нормативно-правового, організаційно-методологічного, інформаційного забезпечення Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів залежить якість реалізації ними функцій державного фінансового контролю через здійснення державних фінансових аудитів, перевірки і моніторингу закупівель та інспектування, тощо.

Відповідно до частини другої статті 3 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» організація, повноваження і порядок діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади визначаються Конституцією України, цим та іншими законами України [2].

В свою чергу, на виконання пунктів 5, 6, 9 та 9¹ статті 116 Конституції України, Кабінет Міністрів України, зокрема, забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону; забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади, а також утворює, реорганізовує та ліквідує міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, здійснюючи свої дії в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади [1].

При цьому згідно з пунктами 16, 19 частини другої статті 5 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», здійснюючи управління об'єктами державної власності, Кабінет Міністрів України призначає позапланові ревізії та перевірки використання об'єктів управління державної власності та встановлює порядок їх проведення; забезпечує контроль за ефективністю управління об'єктами державної власності.

Також, згідно з частиною сьомою статті 19 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» органи державної контрольно-ревізійної служби в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України, проводять державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, спрямований на запобігання фінансовим порушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного майна [3]. Варто зазначити, що відповідно до частини восьмої статті 21 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» особливості відносин Кабінету Міністрів України з окремими центральними органами виконавчої влади можуть визначатися законами України [4].

Керуючись частиною четвертою статті 24 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», положення цього Закону поширюються на Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, інші утворені Кабінетом Міністрів України центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, які теж можуть здійснювати контрольні функції, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності.

Тому, для створення та розвитку консолідованого та гармонізованого законодавства з дієвими механізмами його імплементації у сфері державного фінансового контролю, що є осередком стратегічних реформ розвитку держави в середньостроковій перспективі, Держаудитслужба розробила законопроект «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю». Проектом пропонується визначити основні засади організації, повноваження, підстави і порядок діяльності органів державного фінансового контролю загалом та Держаудитслужби як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Зокрема проектом передбачається унормувати засади проведення органами державного фінансового контролю аудиту, запровадження стандартів його проведення; означити доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування; надати право органам державного фінансового контролю фото та відеофіксації процесу здійснення заходу державного фінансового контролю чи окремих дій під час його проведення; запровадити ризикоорієнтовний підхід у порядку планування заходів державного фінансового контролю тощо.

У проекті також враховано положення загально визначених міжнародних стандартів і кращу практику Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки.

Здійснення державного фінансового контролю забезпечує центральний орган виконавчої влади, уповноважений Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» головними завданнями органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильною визначенням потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно (далі - підконтрольні установи), за дотриманням бюджетного законодавства, дотриманням законодавства про закупівлі, діяльністю суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні[5].

Нині в Україні функціонує значна кількість державних органів і служб, які тією чи іншою мірою здійснюють фінансовий контроль. У загальному вигляді ключовими компонентами контролю за управлінням державними та місцевими ресурсами і їх використанням є державний фінансовий контроль, який здійснюють органи Держаудитслужби, яка уповноважена Кабінетом Міністрів України (урядовий контроль). Державний зовнішній фінансовий аудит, здійснює Рахункова палата від імені Верховної Ради України (парламентський контроль), та державний внутрішній аудит, який

забезпечується відповідно розпорядниками бюджетних коштів та підрозділом внутрішнього аудиту в бюджетній установі.

Порядок проведення державного фінансового аудиту, інспектування та перевірки закупівель установлюється Кабінетом Міністрів України.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Результати державного фінансового аудиту та їх оцінка викладаються у звіті http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T125463.html[5].

Відмінність державного фінансового аудиту полягає у тому, що під час його виконання органи контролю керуються тим, що перевіряється не процес прийняття рішень органами представницької та виконавчої влади, а хід реалізації цих рішень, перевірка ефективності проводиться не з метою визначення переваг і правильності політичного курсу чи затверджених державних програм, а з метою оцінки ефективності діяльності органів виконавчої влади з їх реалізації.

Державний фінансовий аудит має уникати оцінок політичних рішень. Залучення органів контролю в сферу політичних взаємовідносин законодавчої і виконавчої влади призводить до втрати ними незалежності та об'єктивності. Тому в багатьох країнах під час проведення перевірок ефективності законодавчо заборонено надавати політичну оцінку державним програмам і коментувати політичні рішення уряду.

Організація фінансового контролю завжди потребує чіткого визначення його суб'єктів, правовий статус та повноваження яких визначаються як законодавством держави, так і нормативно-правовими актами суб'єктів фінансової діяльності. Суб'єкти або органи фінансового контролю — носії контрольних функцій щодо об'єкта контролю.

У більшості країн світу сформовані й розвиваються три незалежні одна від одної гілки фінансового контролю, що містять усі належні їм елементи, а саме:

- 1) державна сфера — система державного фінансового контролю;
- 2) муніципальна сфера — система фінансового контролю органів місцевого самоврядування та місцевої виконавчої влади;
- 3) сфера громадянського суспільства з незалежною системою фінансового контролю[2].

Провідне місце належить системі державного фінансового контролю. Суб'єктами державного фінансового контролю є органи державної влади, які згідно з конституційними принципами поділяються на законодавчу, виконавчу й судову. Відповідно, сукупність контрольних органів становить інфраструктуру державного фінансового контролю, визначальне місце серед яких належить органам законодавчої влади.

Як вже зазначалося, держаний фінансовий контроль в країні здійснюють: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Міністерство фінансів України, Фонд державного майна, Рахункова палата, Державна фіскальна служба України та інші державні органи згідно з чинним законодавством. До органів внутрішнього фінансового контролю належать: Державна аудиторська служба Укра-

їни та Міжрегіональні територіальні органи Державної аудиторської служби України[1].

Насамперед, розглянемо, які контролюючі функції здійснює Верховна рада України. Конституція України визначає загальні засади і характер участі у процесі фінансового контролю Верховної Ради України та її комітетів, насамперед Комітетів з питань бюджету та з питань фінансів і банківської діяльності, які здійснюють безперервний парламентський контроль за станом і рухом державних фінансів. У ст. 85 Конституції закріплено повноваження Верховної Ради України, пов'язані зі здійсненням фінансового контролю.

Згідно зі ст. 109 БКУ до повноважень Верховної Ради України з контролю за додержанням бюджетного законодавства належать:

1) заслуховування звітів про стан виконання Державного бюджету України, в т. ч. заслуховування звітів розпорядників бюджетних коштів про використання його коштів;

2) контроль за використанням коштів резервного фонду Державного бюджету України.

Забезпечуючи проведення контролю за додержанням бюджетного законодавства, комітети Верховної Ради України беруть участь у підготовці до розгляду Верховною Радою України проекту закону про Державний бюджет України, готують і попередньо розглядають питання щодо контролю за виконанням та звіту про виконання бюджету в частині, що належить до компетенції комітетів. Зокрема, до повноважень Комітету Верховної Ради України з питань бюджету з контролю за додержанням бюджетного законодавства належать:

1) контроль за відповідністю поданого КМУ проекту закону про Державний бюджет України Основним напрямом бюджетної політики на наступний бюджетний період та підготовка відповідного висновку;

2) контроль за відповідністю законопроектів, поданих на розгляд Верховної Ради України, бюджетному законодавству.

Варто зазначити, що у здійсненні контрольних заходів приймає участь і Президент України. Контрольні повноваження у сфері фінансової діяльності держави впливають з його статусу глави держави та гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Безпосереднє здійснення контрольних функцій може реалізуватися Президентом під час підписання ним прийнятих Верховною Радою України законів, наприклад, закону про Державний бюджет України на поточний рік або будь-яких інших законів у сфері організації та регулювання фінансової діяльності. Свої повноваження він може реалізувати також шляхом прийняття указів, дія яких спрямована на регулювання фінансових відносин.

Перейдемо до розгляду вирішення питань державного контролю Кабінетом Міністрів України. Останній здійснює контроль за державними фінансами в ході безпосередньої практичної реалізації фінансової політики України, державної політики у галузі ціноутворення й оплати праці, складання та виконання Державного бюджету України і звіту про його виконання, здійснення загальнодержавних і міждержавних економічних програм, створення і керівництва діяльністю різних фондів тощо.

Поточна діяльність КМУ нерозривно пов'язана з управлінням державними фінансами і контролем за їх найраціональнішим витрачанням.

Слідє зазначити, що сучасний бюджетний процес потребує дотримання фінансової дисципліни усіма його учасниками, що забезпечують систему фінансового контролю, який повинен бути дієвим та ефективним, як на державному так і на місцевому рівні. Місцеві бюджети-це фінансова основа діяльності місцевих органів влади та самоврядування, від ефективного виконання яких залежить добробут громадян та якість послуг гарантованих державою. Серед факторів, які негативно впливають на виконання місцевих бюджетів, слід виділити такі:

- відсутність чіткого розмежування повноважень щодо контролю за виконанням місцевих бюджетів, а також відповідальність за виконання бюджетів між розпорядниками бюджетних коштів і державними органами влади;
- неефективне та нецільове використання бюджетних коштів;
- недостатність своєчасної, достовірної та детальної інформації про стан виконання бюджету, яка необхідна для прийняття рішень щодо управління бюджетним процесом і приведенням обсягів фактичних видатків бюджету у відповідність із наявними ресурсами тощо [9, с. 442].

Розглянемо загальні функції, які здійснюють державні контролюючі органи. Так, головним завданням Державної аудиторської служби, діяльність якої регламентується Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [5] та Постановою КМУ «Про затвердження положення про Державну аудиторську службу України» [7] є здійснення державного контролю за витрачанням коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням та за достовірним відображенням у бухгалтерському обліку та звітності. У зв'язку з конституційним розмежуванням державної влади та місцевого самоврядування повноважень Державної аудиторської служби України щодо органів місцевого самоврядування, було затверджено постанову Кабінету міністрів України від 29.08.2018р. № 692 «Про порядок затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту державних (регіональних) цільових програм», яка визначає механізм проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами (далі-органи Держаудитслужби) державного фінансового аудиту державних (регіональних) цільових програм [8].

Також, окреслимо контрольні функції, які здійснює Рахункова палата України. Так, відповідно до ст. 98 Конституції України здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України. За Законом України «Про Рахункову палату» до її завдань у сфері фінансового контролю належать:

- 1) організація і здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини Державного бюджету України, витрачанням бюджетних коштів, у т. ч. коштів загальнодержавних цільових фондів, за обсягами, структурою та їх цільовим призначенням;
- 2) здійснення контролю за утворенням і погашенням внутрішнього та зовнішнього боргу України, визначення ефективності та доцільності видатків державних коштів, валютних та кредитно-фінансових ресурсів;

3) контроль за фінансуванням загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

4) контроль за законністю та своєчасністю руху коштів Державного бюджету України та коштів позабюджетних фондів в установах НБУ та уповноважених банках;

5) регулярне інформування Верховної Ради України, її комітетів про хід виконання Державного бюджету України та стан погашення внутрішнього і зовнішнього боргу України, про результати здійснення інших контрольних функцій.

За ст. 110 Бюджетного кодексу України до повноважень Рахункової палати щодо дотримання бюджетного законодавства належить здійснення контролю за:

1) використанням коштів Державного бюджету України відповідно до закону про Державний бюджет України;

2) утворенням, обслуговуванням і погашенням державного боргу України;

3) ефективністю використання та управління коштами Державного бюджету України;

4) використанням бюджетних коштів у частині фінансування повноважень місцевих державних адміністрацій та делегованих місцевому самоврядуванню повноважень органів виконавчої влади щодо доходів і видатків.

Ревізії та перевірки Рахункової палати можуть бути як плановими, так і позаплановими. Однак, на відміну від інших контролюючих органів, які особисто виступають ініціаторами проведення позапланових перевірок, останні проводяться за рішенням колегії Рахункової палати на основі постанов або протокольних доручень Верховної Ради України, звернень парламентських комітетів та запитів народних депутатів України, за якими парламент прийняв рішення, а також звернень та пропозицій Президента України та КМУ. На думку Л.А. Савченко, такий підхід є неправильним, і Рахунковій палаті як вищому контрольному органу на законодавчому рівні слід дати можливість за власною ініціативою проводити позапланові перевірки [10,с.304].

Поряд з цим, особлива роль у здійсненні фінансового контролю належить спеціалізованим органам державної виконавчої влади з управління фінансами, для яких сама фінансова діяльність є основною. Вони становлять єдину підсистему фінансово-кредитних органів, її очолює Міністерство фінансів України, яке здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, за додержанням установами Національного банку України і комерційних банків правил касового виконання Державного бюджету України щодо доходів. Крім того, Мінфін України встановлює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання державного і місцевих бюджетів, кошторисів витрат бюджетних установ, установлює форми обліку та звітності з касового виконання бюджетів.

Мінфін України здійснює контроль за випуском та обігом цінних паперів, веде загальний реєстр випуску цінних паперів в Україні, видає дозволи на здійснення діяльності з випуску й обігу цінних паперів, а також контролює зберігання й ефективність використання закріпленого за підприємствами, установами та організаціями державного майна. У межах встановлених повноважень Мінфін України проводить у міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, в установах банків та інших фінансово-кредитних установах усіх форм власності перевірки фінансово-бухгалтерських документів, звітів, планів, кошторисів та інших документів

щодо зарахування, перерахування і використання бюджетних коштів, а також одержує пояснення, довідки й відомості з питань, що виникають під час перевірки.

До когорти органів, що здійснюють функції державного фінансового контролю належать, державне казначейство України: у сфері додержання бюджетного законодавства воно здійснює бухгалтерський облік усіх надходжень та витрат Державного бюджету України; встановлює єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів, видає інструкції з цих питань та здійснює контроль за їх додержанням, контролює відповідність платежів узятих зобов'язань та бюджетних асигнувань .

Державна фіскальна служба - центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. У сфері мобілізації фінансових ресурсів і формування дохідної бюджетної системи України визначальне місце займають територіальні органи ДФС.

Розглянемо контрольні функції Національного банку України, який виступає одним із основних контрольних органів у сфері грошово-кредитного обігу забезпечення фінансового контролю та банківського нагляду. У межах конституційних повноважень Рада НБУ розробляє Основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням. НБУ здійснює нагляд за діяльністю комерційних банків, що є суб'єктами підприємницької діяльності, їх відділень, філій, представництв по всій території України.

Наступний державний орган, що займається контролем - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Згідно з п. 9 ст. 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» до повноважень Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку належить проведення перевірок та ревізій фінансово-господарської діяльності емітентів, осіб, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, фондових бірж та саморегулюючих організацій.

З складністю реалізації загальнонаціональних завдань і цілей у різних сферах суспільного життя через низку чинників, зокрема обмежений обсяг необхідних фінансових ресурсів у державі. В українському законодавстві існує безліч окремих законів і нормативно - правових актів, які окреслюють повноваження лише для певних категорій суб'єктів державного фінансового контролю [11]. Вважаємо, що це є показником неефективної політики у сфері державного контролю.

Звернімося до зарубіжного досвіду в рамках досліджуваного предмету. В зарубіжних країнах присутня відповідальність керівників органів державного сектору перед парламентом і громадськістю за стан системи контролю.

Слід зазначити, що в Україні, на противагу цьому, відповідальність покладається на керівників відповідних суб'єктів фінансового контролю [12].

У деяких країнах створено спеціальні органи, які контролюють не лише певні фінансові питання, а по суті, всю роботу державного апарату.

В Японії, наприклад, таку функцію виконує управління адміністративного контролю при канцелярії прем'єр-міністра. У його завдання входить підготовка пропозицій щодо вдосконалення системи і структури державного управління, зміцнення службової дисципліни державних чиновників, боротьби з корупцією, бюрократизмом, розробка проблем окремих верств населення, для розв'язання яких потрібна взаємодія кількох відомств [14, с.216].

Державний фінансовий контроль в Україні здійснюється органами однієї системи, які перебувають в адміністративній підпорядкованості, та вирішують певну сферу питань [13, с. 48].

Основні особливості здійснення фінансового контролю у зарубіжних країнах можна узагальнити так:

- 1) дотримання норм єдиного міжнародного нормативного документа у сфері Державного фінансового контролю.
- 2) притягнення до відповідальності за скоєння економічних злочинів окремих посадових осіб на керівників.
- 3) функціонування спеціальних органів, які контролюють всю роботу державного апарату.

Висновки. Удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні повинно передбачати підвищення рівня фінансової дисципліни завдяки кардинальному посиленню контролю за витрачанням бюджетних коштів, за використанням державного майна, узгодження законодавчої бази з питань державного контролю, удосконалення ефективності діяльності контрольних органів, адаптування світового досвіду у питаннях державного фінансового контролю до вітчизняної практики.

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 26 червня р. за № 254К – 96 ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141; 2. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»; 3. Закон України «Про управління об'єктами державної власності»; 4. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»; 5. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993р. №2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ntt//zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12);
6. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів»; 7. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження положення про Державну аудиторську службу України» від 03.02.2016. №443 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ntt//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF);
8. Постанову Кабінету міністрів України від 29.08.2018р. №692 «Про порядок затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту державних (регіональних) цільових програм» від 29.08.2018р. №692 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ntt//zakon.rada.gov.ua/go/692-2018](http://zakon.rada.gov.ua/go/692-2018);
9. *Любенко А.М.* Сучасні вимоги до державного фінансового контролю в Україні / А.М. Любенко // Економічний аналіз. – 2010. – №6. – С. 441-444;
10. *Савченко Л.А.* Правові основи фінансового контролю: навч. посіб. // Л.А. Савченко. – К Юрінком Інтер. 2008. – 504с. Бібліограф: с281-300;
11. *Дрозд І. К.* Єдність зовнішнього та внутрішнього контролю в системі фінансово-економічного контролю // Фінанси України. – 2006. – № 3. – С. 135–140;
12. *Даценко Г.В., Шпильова Д.В., Синиченко К.Г.* Здійснення державного фінансового контролю в зарубіжних країнах // http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64441.doc.htm;
13. *Дорош Н.І.* Державний фінансовий контроль: зарубіжний досвід і шляхи вдосконалення // Фінанси України. – 1998. – № 1. – С. 47–55;
14. *Карпов Е.С.* Организационно-правовые основы государственного финансового контроля в зарубежных странах // Вестник Владимирского юридического института. – 2007. – № 3. – С. 216.